

Puhuvat päät Euroopassa

Peik Johansson

■ Piltres Markus Frey ■

Ei ole mitkään ihme, että ensimmäinen EU-Suomessa julkaistu kirja Euroopan nuorista on ruotsinkielinen. Ei myöskään ole mikään ihme, että kirjan takana ovat tv-ohjelma *Talking Headsin* nuorekkaat toimittajat. Ihmeellistä ovat sen sijaan tv-toimittajien silmälaput: ei reportaasia saisi tehdä valmiin käsikirjoituksen mukaan.

Vuosi suomenruotsalaista tv-toimittajaa ja tuotantosalainen kameramies käväisi väliin viime syksyn telkkariohjelmia varten kymmenessä Euroopan pääkaupungissa ja into oli niin kova, että lopulta haastateltuja kasattiin pokkarikirja nimeltä *100 unga röster i Europa* eli Sata nuorta ääntä Euroopassa.

Kirja on hauska, briljantisti kirjoitettu, eläväinen ja vauhdikas. Suomenruotsalainen itsestäänselvyys on olla kotonaan missä hyvänsä. Ihmisiin tutustuminen on helppoa. Teksti on rehellistä ja kokeminen omakohtaista. Hyviä reportaasikirjoja ei tässä maassa ole koskaan.

Talking Headsin porukka on kuin 90-luvun Tulenkantajat. Mieli tekee Eurooppaan, tapaamaan oikeita ihmisiä uutisissa kätelevien eri maiden paksu-mahaisten poliitikkojen sijasta. Mieleen tulee väistämättä myös nykyisen ympäristöministerin Pekka Haaviston nuoruusaikojen interrail-opas *Nuori Eurooppa*.

Koska ajatus on hyvä, ei ole mitään syytä peitellä sen heikkouksia, sen rajoittuneisuutta.

Hullunkuriset heimot

Poikkeuksena edeltäjiinsä Talking Headsin toimittajat tietävät, mitä Euroopastaan hakevat. Moskovasta etsitään englannin kieltä hallitsevia nuoria kertomaan mafasta, teknosta ja prostituutiosta. Madridissa puhutaan espanjalaisittain pelkästään rakkaudesta. Prahasa syöksytään jenkkituristien kotibileisiin. Eurooppa on valmiita stereotyyppiä, hullunkuristen heimojen maanosia.

Tv-toimittajan työ tulee kirjassa vähintään yhtä selvästi esille kuin haastateltujen nuorten elämäntarinat. Nopean aikataulun takia käsikirjoitus on yleensä kirjoitettu valmiiksi jo Helsingissä.

Nuorisolle tarkoitettua tv-ohjelmassa ja nuorille tarkoitettua kirjassa pitää nuorten äänen kuulua. Niinpä 30-46-vuotiaat toimittajat juttelevat parikymppisten eurooppalaisten nuorten kanssa. Muutamassa repparissa ei voi välttyä täi- ja setämäisyyskiltä. Nuori pitäisi olla, mutta kun ei ole.

Nuoret ihmiset saavat citylehtimäiseen tapaan edustaa toimittajien silmissä siintäviä ilmiöitä, mutta ilmiöiden ulkopuolelle jäävät ovat liian tylsiä haastateltaviksi.

Vaikka Talking Headsin löytämät sata nuorta puhuvat paljon viisaampia kuin tavalliset interrail-tuttavat, niin aika ja paikka, historia ja ympäristö, Eurooppa pitkässä ajanjaksoissa ja Eurooppa globaalissa maailmassa pääsevät lähes unohtumaan. Onneksi Pariisil-

ta löytyi yksi filippiiniläispoika puhumaan Eurooppaan rajamuurien sisäpuolelle tunkeutuneen ulkomaailman puolesta.

Eläkään alastomat haastateltavat

Suurin kunnia koko Talking Headsissä – sekä telkkariohjelmassa että kirjassa – on annettava nuorille, jotka puhuvat, paljastavat itsensä tv-kamerolle, yleensä, häpeämättä omaa alastomuuttaan. Sarajevossa sodassa olleet nuoret miehet puhuvat sodan mielettömyydestä. Työtiin itäberliiniläinen kertoo, millä maistuu uusi vapaus, miltä tuntuu tulla leimatuksi *ossiksi*, toisen luokan itäkansalaiseksi. Varsovassa haastatellaan nuoria naisia, jotka pohtivat aborttia, mutta päättivät kuitenkin synnyttää lapsensa. Toimittaja tekee monta kertaa selväksi, että tytöt puhuvat näistä asioista ääneen ensi kertaa elämässään.

Studiassa suomenruotsalaiset nuoret puhuvat ja väittelevät kiivaasti kuitenkin kuunnel-

len toisiaan ja toistensa vähintään yhtä harkittuja tai harkitsemattomia mielipiteitä. Suomeksi puhutaan yleensä asian vierestä, ja kuunnelllessakin koetetaan vimmattusti keksiä vastaväitteitä.

Puhuja on väistämättä myös yksilö, vaikka edustaakin toimittajalle pelkkää ilmiötä, jotain osaa stoorista. Yksilö taas on poliittinen toimija, joka uskoo unelmiinsa, pitää huolta omista oikeuksistaan eikä lähde välttämättä mukaan toimittajien ja muiden ulkopuolisten leikkeihin. Suomenkielisellä tv:llä on paljon opittavaa Talking Headsin oteesta.

Suomalaisille Eurooppa merkitsee pelkkää EU:ta. EU taas näyttää pelkätään Euroopan taloudellisen ja poliittisen eliitin hankkeelta. Masentavalta, meidän muiden kannalta.

sanomme aina. *100 unga röster i Europa* onnistuu kuitenkin välttämään ne tubat kertaa seinille maalatut piri Nuori puhe pulppuaa optimismia ja rävästi kohdistettua kritiikkiä.

Talking Headsin "löytämä" Eurooppa on hyvä maa, vaikka se leijuikin tyhjässä, ilman yhteyttä ulkomaailmaan, man mennyttä aikaa ja ilman haisev massoja, vaikka Moskovassa vieraili Steffe Randström joutuinkin vanho kommareita vähän haistelemaan. Su sittelen kansainvälisyyskasvatukseksi tai vaikkapa ennen toisen kotimaise tenttiä. ●

100 unga röster i Europa. En reportag bok av Talking Heads. Stefan Randström (red.), Jan-Erik Andell, Johan Eriksson, Mikael Weurländer och Chri Ahme (Litoral) 1995

